

Межов О. Г.

Волинський національний університет імені Лесі Українки

ПАРЦЕЛЯЦІЯ МЕДІАЗАГОЛОВКІВ ЯК ЗАСІБ АКТУАЛІЗАЦІЇ ТА ПСИХОЕМОЦІЙНОГО ВПЛИВУ НА ЧИТАЦЬКУ АВДИТОРІЮ

У статті комплексно проаналізовано функційні вияви парцеляції медіазаголовків на засадах структурного, експресивного та комунікативно-прагматичного синтаксису. Виділено структурні типи парцельованих заголовків. З'ясовано структурно-семантичні особливості та виразальні можливості членореченнєвої парцеляції у монопредикативних заголовкових конструкціях. Встановлено семантико-синтаксичні й прагматистичні функції парцелятив у поліпредикативних заголовкових конструкціях. Виявлено специфіку творення експресивного ефекту шляхом поєднання в заголовках прийому парцеляції з іншими стилістичними засобами. Джерельною базою дослідження слугували заголовкові конструкції, дібрані з періодичних видань «Українська правда», «Газета по-українськи», «Голос України», «Високий замок» 2022–2024 рр.

Як засвідчує обстежений фактичний матеріал, більшість медійних заголовків побудовано за моделями простих речень, тому домінантною є членореченнєва парцеляція. Її функційні вияви зумовлені характером синтаксичного зв'язку між компонентами речення: сильний зв'язок (взаємопередбачуваний предикативний, сильне керування) не сприяє виокремленню підметів, присудків, прямих додатків, тоді як форми узгодження, слабкого керування та прилягання створюють умови для активного парцелювання означень, непрямих додатків, обставин, особливо другого й наступних членів однорідного ряду. Поліпредикативні медіазаголовки хоч і рідше трапляються, проте їх сурядні або підрядні частини також піддаються парцеляції, на що впливає тип семантико-синтаксичного відношення та сполучника. Журналісти переважно парцелюють складносурядні єднальні та зіставно-протиставні речення, а також складнопідрядні причинові. Поєднання парцеляції з повтором, полісиндетоном, ампліфікацією, антитезою, омонімією, паронімією, грою слів, еліпсисом, умовчанням, риторичним окликом чи питанням посилює експресивність, образність і прагматичний вплив медіазаголовка, створює психоемоційний ефект несподіваності, потрясіння, активізовує увагу реципієнтів. Перспективними вважаємо дослідження засобів актуального членування сучасних медіатекстів.

Ключові слова: парцеляція, медіазаголовок, актуалізація, експресивний синтаксис, просте речення, складне речення, синтаксичний зв'язок, член речення.

Постановка проблеми. Предметом наукових зацікавлень сучасних мовознавців все частіше стають засоби виразності, які ґрунтуються на емоційному виділенні компонентів висловлення для їх актуалізації, тобто посилення комунікативної значущості. Серед них найпродуктивнішим і найяскравішим є стилістичний прийом парцеляції як «спосіб мовленнєвого оформлення єдиної синтаксичної одиниці – речення кількома комунікативними одиницями – фразами. Парцеляція дає змогу, виділяючи певну частину речення у відносно самостійну комунікативну одиницю, підкреслювати її змістову значущість, актуалізувати й посилювати її інформативну місткість, експресивну виразність, а також розвантажувати смислову і граматичну структуру

вихідного речення» [12, с. 461]. Парцеляція викликана комунікативною настановою автора, який задля семантико-стилістичного виразнення навмисно переміщує основний інформаційний центр повідомлення в парцелят, куди зазвичай потрапляють не граматично, а комунікативно значущі компоненти висловлення. Деталізуючи повідомлення, парцеляція посилює його інформативність, полегшує сприйняття реципієнтом, привертає увагу читача нестандартністю, незвичністю, оригінальністю й вишуканістю оформлення фрази, а тому активно використовується не лише в художній літературі, а й сучасних медіатекстах, зокрема заголовках, де виступає «засобом актуалізації мовленнєвого авторського задуму» [11, с. 53].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Парцеляції як явищу експресивного синтаксису присвячено чимало наукових досліджень. В останні десятиріччя більшість із них виконано на матеріалі текстів художнього стилю мовлення, зокрема творів Марії Матіос (Л. Бондаренко [1]), Ліни Костенко (У. Галів [3]), Бориса Харчука (У. Гринишин [4]), Уласа Самчука (В. Олексенко [8]), Оксани Пахльовської (Х. Петрів [9]), Мирослава Дочинця (Л. Топчий [10]) та ін. При цьому увагу мовознавців зосереджено здебільшого на широкому спектрі парцельованих синтаксичних побудов (членах речення, предикативних частинах складного речення тощо). Водночас є наукові розвідки, у яких детально схарактеризовано парцелювання окремих типів речень як на широкому фактичному матеріалі, наприклад, складнопідрядних речень із підрядним компонентом причини в українській прозі кінця XX – початку XXI століття (О. Волобуєва [2]), підрядних речень в українському поетичному мовленні шістдесятників (З. Денисенко [5]), так і в текстовій тканині одного письменника, наприклад складносурядних та багатокомпонентних складних речень у художньому мовленні Володимира Лиса (О. Межов [6; 7]). Меншою мірою простудійовано парцеляцію в публіцистичному стилі української літературної мови, зокрема заголовках сучасних медіатекстів. У цьому аспекті з найновіших публікацій заслуговують на увагу статті А. Чеберяк (проаналізовано функціонально-стилістичні особливості парцельованих конструкцій у промовою президента В. Зеленського під час російсько-української війни, опублікованих на офіційному сайті <https://www.president.gov.ua>) [13] та Л. Топчий (виявлено типові парцельовані конструкції і простежено їхнє функціонально-стилістичне та прагматичне навантаження у газетних заголовках, дібраних із періодичних видань 2017–2019 рр.: «Голос України», «Експрес», «Літературна Україна», «Українське слово», «Урядовий кур'єр») [11]. Кожен журналіст для активізації уваги масового читача, впливу на його інтелектуально-емоційну сферу намагається створити інноваційний, неповторний, унікальний, вишуканий і привабливий заголовок, зокрема й засобами парцеляції, а тому це явище надзвичайно динамічне та потребує постійного вивчення на матеріалі різних медіавидань.

Постановка завдання. Мета пропонованої статті – комплексно проаналізувати функційні вияви парцеляції медіазаголовків на засадах структурного, експресивного та комунікативно-

прагматичного синтаксису. Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких основних завдань: 1) виділити структурні типи парцельованих заголовків; 2) з'ясувати структурно-семантичні особливості та виражальні можливості членореченнєвої парцеляції у монопредикативних заголовкових конструкціях; 3) встановити семантико-синтаксичні й прагматистичні функції парцелятивів у поліпредикативних заголовкових конструкціях; 4) виявити специфіку творення експресивного ефекту шляхом поєднання в заголовках прийому парцеляції з іншими стилістичними засобами.

Джерельною базою дослідження слугували заголовкові конструкції, дібрані з періодичних видань «Українська правда», «Газета по-українськи», «Голос України», «Високий замок» 2022–2024 рр.

Виклад основного матеріалу. Парцеляція можлива як на рівні простого речення, так і складного, у зв'язку з чим доцільно розмежовувати два основні її різновиди – членореченнєву та поліпредикативну парцеляцію. У простому реченні мовець (автор) емпатично виділяє переважно другорядні члени речення – означення, додатки, обставини, зокрема й однорідні та відокремлені, рідше – підмети або присудки. Складне речення піддається розчленуванню на кілька інтонаційно-сміслових мовленнєвих одиниць: дві чи більше сурядних або підрядних предикативних частин стають окремими висловленнями. Утворені внаслідок реченнєвого сегментування парцеляти нерідко нагадують своєю структурою неповні конструкції з пропуском відповідних компонентів. На відміну від типового неповного речення як автономної функційно-комунікативної одиниці мовлення з власними модально-часовими параметрами, у неповних парцелятах час, модальність, особа як складники предикативності зумовлені базовою частиною, спільні з нею.

Парцелювання підмета і присудка як головних членів (граматичної основи) простого двоскладного речення унеможливлено тісним предикативним зв'язком між ними, оскільки «парцеляція як експресивний стилістичний прийом будується на факультативності зв'язків слів в простому реченні і частин складного речення» [13, с. 121]. Взаємозалежна координація як єдина форма предикативного зв'язку вказує на обов'язковий, двобічний, взаємопередбачуваний, взаємозалежний його характер: присудок керує підметом, тобто вимагає своєю валентністю називного відмінка суб'єкта (рідше – об'єкта), водночас узгоджується

з ним у числі, особі або роді (залежно від способово-часової форми дієслова). Це означає, що у двоскладному реченні присудкова словоформа не може функціонувати без підметової, і навпаки, адже це призведе до порушення цілісності, розриву синтаксичного зв'язку з втратою логіко-семантичних відношень між суб'єктом і предикатом судження.

Проте в медійних заголовках конструкції з так званими парцельованими підметами зрідка трапляються як наслідок імпровізації, творчого експерименту автора. Попри закони граматики журналісти все ж таки вдаються до таких експериментів задля збереження інтриги, створення ефекту несподіваності, неочікуваності, надання оригінальності й експресивності висловом: *Обізвався... Янукович* (Високий замок, 08.03.2022). Цьому сприяє і лексичне наповнення підмета, яке буває несумісне з семантикою компонентів групи присудка *Кошти для воїнів допомагають збирати... видри* (Високий замок, 23.06.2022).

Прийом парцеляції супроводжується переміщенням актуалізованого підмета у прикінцеву позицію реми з його логічним (фразовим) наголошенням і навіть паузацією, що графічно позначено розділовим знаком три крапки, напр.: *Корець представлятиме... наречена* (Голос України, 02.08.2022). Такий інтонаційний малюнок заголовка (на письмі три крапки), безперечно, уповільнює темп мовлення, послаблює динамічність вислову, водночас не лише привертає увагу читача, а й активізує його асоціативне мислення, спонукає до роздумів тощо.

Специфічне оформлення заголовка (незвична ритмомелодика) візуально може бути спершу сприйняте реципієнтом як фігура умовчання й перерване (незакінчене, обірване) висловлення. Однак згодом стає зрозуміло, що опущення якогось семантично значущого компонента речення чи усичення якоїсь частини не відбулося, а отже, не потрібне їх відновлення. З іншого боку, повноцінними парцелятами (у традиційному розумінні) підмети не можуть бути як синтаксично, так і пунктуаційно, інтонаційно, стилістично. Це засвідчує насамперед інший інтонаційно-пунктуаційний малюнок таких речень (інтонація підвищення після присудка перед підметом, три крапки) порівняно з типовими парцельованими структурами (інтонація кінця, крапка). Крім того, присудок через свій сильний валентний зв'язок «не відпускає» підмет і не дає йому сформулювати самостійну комунікативну одиницю. У зв'язку з цим доцільно кваліфікувати аналізовані дво-

складні підметово-присудкові одиниці як перехідні між парцеляцією та замовчуванням (апосіопезою). Справжніми ж парцелятами можна вважати, наприклад, однорідні підмети, синтаксично й пунктуаційно оформлені як окреме питальне речення: *Московська в Україні. Церква чи агент?* (Українська правда, 22.05.2022).

Присудок як предикативне ядро двоскладного речення також не піддається парцелюванню. Виняток становлять однорідні ряди присудків, у яких перший присудок, формуючи граматичну основу, вступає у предикативний зв'язок із підметом, а другий, третій і наступні можуть парцелюватися, напр.: *Окупанти стали біля Конотопу. Вимагають пального та їжі у місцевих* (Газета по-українськи, 25.02.2022); *Ворог вводить в оману. Позначає себе жовтою стрічкою* (Газета по-українськи, 10.03.2023). Оскільки дієслова є динамічними мовними знаками, то їх нанизування у формі однорідних присудкових парцелятивів інтенсифікує, логічно впорядковує, емоційно напружує заголовки. Своєрідне інтонавання і стилістичне навантаженням властиве реченням з однорідними присудками, відділеними на письмі один від одного трьома крапками, особливо якщо таку парцеляцію супроводжує зіставлення, експліковане відповідним сполучником: *Рубль не просто впав, а... геннувся* (Голос України, 02.03.2022). Така ознака заголовка, як лаконічність, унеможлиблює вживання й парцелювання в ньому структурно розлогих однорідних рядів, тож двох або трьох компонентів цілком достатньо для створення мовної експресії.

Парцеляція означень тісно пов'язана з їх відокремленням. Саме відокремлені означення, особливо постпозитивні, найчастіше здатні до парцелювання: *Обережно – шахраї! «Банківські»...* (Високий замок, 08.04.2024). Однорідні означення, які характеризують предмет з одного боку, за правилами пунктуації можуть відокремлюватися як в постпозиції, так і в препозиції щодо означуваного іменника. У наступному фрагменті для увиразнення однорідного ряду автор застосовує прийом препозитивної парцеляції означень у поєднанні з ампліфікацією та асиндетоном: *Безславна, кривава, окупаційна. Історія 810-тої російської бригади морпіхів* (Українська правда, 01.04.2022). Актуалізацію цих означень в усному мовленні забезпечують фразовий наголос, уповільнений темп мовлення, короткі й тривала паузи. За таких перетворень напівпредикативні означення трансформуються у предикативні, які вже виражають не додаткове повідомлення,

а основне, стаючи самостійною комунікативно-смісловою одиницею.

Прямі додатки як другорядні члени речення не схильні до парцелювання, оскільки вони поєднані валентним зв'язком сильного керування з дієслівним присудком релятивної семантики, який без іменникового знахідного відмінка не може повністю розкрити свого змісту. Отож, такі структури, як і попередню проаналізовану підметово-присудкову, варто уналежнити до перехідних утворень між парцеляцією та умовчанням, що пунктуаційно позначено трьома крапками: *Подарували військовим... вантажівку* (Голос України, 02.06.2023); *В Італії опечатали... храм* (Високий замок 28.06.2022); *Полікують... 300-літні дуби* (Голос України, 29.07.2022). Через сильний підрядний зв'язок прямі додатки не можуть на письмі відділятися крапкою від присудка, і в усному мовленні після присудка маємо інтонацію підвищення, а не зниження (кінця) з нетривалою паузою.

Непрямі додатки, перебуваючи із присудком в синтаксичному зв'язку напівсильного або слабого керування, парцелюються значно частіше, особливо якщо вони: а) прийменникові (прийменник завжди послаблює синтаксичний зв'язок): *Жнива розпочалися зі... смородини* (Голос України, 12.07.2024); *Держсекретарку уряду Франції звинуватили у... згвалтуванні* (Високий замок, 24.06.2022); *Німеччина: Проблеми помножені на... проблеми* (Голос України, 29.07.2022); б) транспоновані з відокремлених напівпредикативних обмежувально-видільних зворотів зі значенням винятку (виключення): *Олександр Старух: Запорозькі козаки ніколи ні перед ким на коліна не ставали. Окрім Бога* (Українська правда, 03.05.2022), пор.: *Запорозькі козаки ніколи ні перед ким на коліна не ставали, але ставали на коліна перед Богом* (трансформація демонструє, що напівпредикативна одиниця стає предикативною, тобто самостійною комунікативно-смісловою одиницею); в) сформовані на основі приєднувального сурядного зв'язку зі сполучниками *також*, *ще й*, *та ще й*: *Україні заборонили приймати міжнародні футбольні матчі. Росії також* (Газета по-українськи, 25.02.2022).

Додатки можуть ставати парцелятами, якщо вони виражені об'єктним інфінітивом: *Хліборобів закликають... спалити врожай* (Голос України, 13.07.2023), пор.: *Хтось закликає хліборобів + Хлібороби мають спалити врожай*. Трансформація розчленування демонструє, що перед нами просте семантично ускладнене речення, сформоване із двох елементарних, а також наявний подвійний

синтаксичний зв'язок. Як бачимо конструкція містить два предикати (*закликають і спалити*), здатні формувати дві пропозиції, що уможлиблює її розчленування (парцелювання).

Найбільш схильні до парцелювання другий і наступні додатки в однорідному ряду, незалежно від того, прямі вони чи непрямі, сильнокеровані чи слабкокеровані: *Путін хоче повної капітуляції України. Повного підкорення. Цього не буде* (Газета по-українськи, 01.03.2022). Їхнє основне функційне навантаження в заголовках – доповнення, конкретизація, уточнення змісту базової частини парцельованої конструкції.

Обставини як слабо пов'язані (детермінантні) поширювачі предикативної основи речення не мають обмежень у парцелюванні. Тому можемо побачити у заголовках парцельовані обставини різних семантичних типів: часу, місця, причини, мети, допустовості, способу дії. Як приреченнєві поширювачі (детермінанти) обставини можуть стояти на початку заголовка, виконуючи роль актуалізаторів відповідних значень. Напр.: *У 21 столітті. Чому ця війна така жорстока, цинічна і дикунська?* (Високий замок, 05.04.2022). Функційно-змістове навантаження обставини-парцелята набагато більше, ніж обставини у структурі простого речення.

На рівні складного речення найчастіше парцелюються конструкції паратакису з єднальними семантико-синтаксичними відношеннями між предикативними частинами, експліковані сурядним сполучником *і*, який водночас виконує й підсилювальну функцію подібно до однозвучної препозитивної частки, напр.: *Настане такий час, коли уся Україна заговорить українською. І війна це прискорить* (Високий замок, 13.04.2022). Протиставні відношення реципієнт ідентифікує за допомогою активно вживаного в заголовках сполучника *але*: *«Увесь світ стоїть разом з Україною... Але українські хлопці самі борються за нашу Батьківщину»* (Високий замок, 01.03.2022); *Наступ ворога сповільнився. Але очікується удар крилатими ракетами* (Газета по-українськи, 09.03.2023). Сполучник *а* здатен передавати як зіставлення, так і протиставлення описуваних подій, явищ, фактів: *Взялися за кар'єри. А там – зловживань на сотні мільйонів* (Голос України, 06.07.2022); *Утікала від війни. А від чоловіка-нелюда не втекла...* (Високий замок, 15.04.2024). Заміна *а* на *але*, заперечна частка *не* допомагає встановити протиставні відношення, пор.: *Утікала від війни. Але від чоловіка-нелюда не втекла*. Цьому сприяє також антонімія: *81% американців*

вважають Україну **дружньою**. А РФ для більшості – **ворог** (Газета по-українськи, 12.03.2022), пор.: 81% американців вважають Україну **другом**. Але РФ для більшості – **ворог**. Набагато рідше послуговуються журналісти для формулювання заголовків розділовими сполучниками, які допомагають виразити семантику чергування або взаємовиключення зображуваних подій, фактів. Прийом парцеляції може бути увиразнений риторичними питаннями, що акцентують на проблемності змісту публікації та спонукають читача до її прочитання й роздумів. *Боягузливий Захід? Або співучасники військових злочинів Путіна?* (Українська правда 02.03.2022).

Сполучники є не лише важливими маркерами єднальних, зіставно-протиставних, розділових відношень, а й засобами візуального відмежування сурядного парцелята від базового речення у поєднанні з розділовими знаками (крапкою, трикрапками, знаком оклику, знаком питання). Водночас на відміну від безсполучникового зв'язку сурядні сполучники згладжують створені крапкою чи іншим розділовим знаком синтаксичні розриви, інтонаційно вирівнюючи фразу зі збереженням внутрішньореченневих логіко-семантичних відношень. Допоміжними засобами зв'язку парцельованих елементів виступають порядок їх розташування, координація вищо-часових і способових форм дієслів-присудків як репрезентантів граєм одночасності та часової послідовності, займенники, повтори слів, синонімія, антонімія, паралелізм тощо. «Стилістичні функції парцельованих конструкцій нерозривно пов'язані з різноманітними семантико-синтаксичними відношень, що виникають між парцелятом і базовою частиною. Стилістичний ефект парцеляції залежить не тільки від значень, що вона виражає, але також і від структури парцельованих конструкцій, тобто від того, із скількох компонентів вона складається, які синтаксичні одиниці містить парцелят, як відокремлений парцелят від опорного слова базової частини...», – переконливо констатує А. Чеберяк [13, с. 121].

Експресивності парцельованих заголовків сприяє нашарування на категорію сурядності різних модальних значень: а) необхідності дії: *Рашизм треба прирівняти до фашизму, комунізму. І заборонити цю людину на неависимістьку ідеологію* (Високий замок, 05.04.2022); б) бажання, прагнення, намагання виконати дію: *«Багато українських слів росіяни «віджали». І зараз намагаються ігнорувати існування української мови...»* (Високий замок, 15.04.2022); питаль-

ності: *Як «про європейська» команда Медведчука повертається до справ у Чернівцях. І не лише?* (Українська правда, 06.05.2022).

Активізовує увагу реципієнтів, посилює образність і прагматичний вплив заголовка поєднання сурядної парцеляції з різними засобами, прийомами та фігурами експресивного синтаксису: а) повторами: *Таким південь України був до російського вторгнення. І таким він неодмінно буде після української перемоги!* (Високий замок, 12.06.2022); б) антитезою, омонімією, грою слів: *Газова незалежність України можлива. Але є одне «але»* (Українська правда, 10.05.2022); в) еліпсисом, паронімією, грою слів: *– Гроші на відбудову України – не тільки на закупівлі. І не стільки* (Українська правда, 08.06.2022); г) антитезою, еліпсисом: *Олігархи уже не мовчать. Але не всі. Хто з найбагатших українців досі не назвав путіна злочинцем* (Українська правда, 05.03.2022); г) антитезою, умовчанням: *– Будинок із химерами зводив пів життя. Але так і не закінчив...* (Високий замок, 24.02.2023). З цього приводу А. Чеберяк слушно зауважує, «що парцельовані конструкції рідко виступають в одній стилістичній функції. Зазвичай для створення особливої експресії художнього або публіцистичного тексту вони використовуються в поєднанні з різноманітними лексичними засобами і експресивними синтаксичними прийомами» [13, с. 123].

Підрядна парцеляція у заголовках трапляється набагато рідше, позаяк основна сфера її функціонування – журналістський текст, де автор намагається актуалізувати різні обставинні значення: часу, місця, причини, умови, мети, допустовості, наслідку, способу дії, міри і ступеня, порівняння тощо. Проте нетипове використання конструкцій гіпотаксису, зокрема із семантикою причини-обґрунтування, та їх парцельовання надає заголовкам оригінальності та неабиякої експресивності, особливо в поєднанні з іншими засобами увиразнення, наприклад, еліпсисом, риторичним окликом, полісиндетоном, повтором, ампліфікацією, апосіопезою та ін.: *Толокою – і за краще життя, і за Перемогу! Бо то наше...* (Голос України, 09.08.2024); *Прив'язали до стовпа скотчем... Бо хотіли обікрати пасажирів у маршруті* (Високий замок, 22.03.2022). Здебільшого парцельюються конструкції паратаксису з детермінантними (приреченнєвими) підрядними частинами, що мають аналоги обставинних детермінантів у простому реченні та пояснюють зміст усієї головної частини, а не окремого слова в ній. За актуального членування висловлення підрядна частина-пар-

целят перебуває у комунікативній позиції реми. У ній автор зосереджує актуальну, найбільш значущу інформацію та мовну експресію.

Висновки. Як засвідчує обстежений фактичний матеріал, більшість медійних заголовків побудовано за моделями простих речень, тому домінантною є членореченнєва парцеляція. Її функційні вияви зумовлені характером синтаксичного зв'язку між компонентами речення: сильний зв'язок (взаємопередбачуваний предикативний, сильне керування) не сприяє виокремленню підметів, присудків, прямих додатків, тоді як форми узгодження, слабого керування та прилягання створюють умови для активного парцелювання означень, непрямих додатків, обставин, особливо другого й наступних членів однорідного ряду. Поліпредикативні

медіазаголовки хоч і рідше трапляються, проте їх сурядні або підрядні частини також піддаються парцеляції, на що впливає тип семантико-синтаксичного відношення та сполучника. Журналісти переважно парцелюють складносурядні єднальні та зіставно-протиставні речення, а також складнопідрядні причинові. Поєднання парцеляції з повтором, полісиндетоном, ампліфікацією, антитезою, омонімією, паронімією, грою слів, еліпсисом, умовчанням, риторичним окликом чи питанням посилює експресивність, образність і прагматичний вплив медіазаголовка, створює психоемоційний ефект несподіваності, потрясіння, активізовує увагу реципієнтів. Перспективними вважаємо дослідження засобів актуального членування сучасних медіатекстів.

Список літератури:

1. Бондаренко Л. Г. Парцеляція як засіб експресивності художнього тексту (на матеріалі збірки Марії Матіос «Нація. Одкровення»). *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Лінгвістика* : зб. наук. пр. Херсон : ХДУ, 2014. Вип. 21. С. 163–165.
2. Волобуєва О. О. Парцельовані складнопідрядні речення з підрядним компонентом причини як одиниця експресивного синтаксису в українській прозі кінця XX – початку XXI століття. *Філологічні студії*. 2013. Вип. 9. С. 492–497.
3. Галів У. Парцеляція як домінанта поетичного синтаксису Ліни Костенко (на основі історичних романів у віршах «Берестечко» та «Маруся Чурай»). *Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах*. Київ, 2014. Вип. 29. С. 47–56.
4. Гринишин У. Парцеляція як стилістичний засіб експресивності художнього тексту (на прикладі роману «Майдан» Бориса Харчука). *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Сер.: Літературознавство: 80-річчю з дня народження письменника Бориса Харчука присвячено*. Тернопіль, 2011. Вип. 33. С. 306–314.
5. Денисенко З. М. Парцельовані підрядні речення в українському поетичному мовленні шістдесятників. *Мовознавчий вісник*: зб. наук. пр. Черкаси : Брама, 2009. Вип. 9. С. 181–188.
6. Межов О. Г. Парцеляція складносурядних речень у художньому мовленні Володимира Лиса. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. 2023. Том 34 (73). № 2. Ч. 1. С. 29–35.
7. Межов О. Г., Межова О. В. Парцеляція багатокомпонентних складних речень у художньому мовленні Володимира Лиса. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 59. Т. 2. С. 112–116.
8. Олексенко В. Структурні параметри та текстотвірний потенціал парцельованих конструкцій у художньому тексті (на матеріалі романів «Марія», «Волинь» У. Самчука). *Вісник Таврійської фундації*. Київ, Херсон : Просвіта, 2009. Вип. 6. С. 35–47.
9. Петрів Х. Парцеляція як прийом експресивного синтаксису в системі ідіостилю Оксани Пахльовської. *Лінгвостилістичні студії*. Луцьк : Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2015. Вип. 2. С. 126–133.
10. Топчий Л. М. Функціонально-стилістичні вияви парцеляції у творі Мирослава Дочинця «Вічник. Сповідь духу». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2019. Том 30 (69). № 2. Ч. 1. С. 42–46.
11. Топчий Л. М. Функціональні особливості парцельованих заголовків. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика*. 2021. Том 32 (71). № 6. Ч. 1. С. 53–57. <https://doi.org/10.32838/2710-4656/2021.6-1/10>
12. Українська мова. Енциклопедія / редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін. 3-є вид., зі змін. і доп. Київ : Вид-во «Українська енциклопедія», 2004. 824 с.
13. Чеберяк А. М. Функціонально-стилістична характеристика парцельованих конструкцій як засобу експресивного синтаксису. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2023. № 61. С. 120–123. <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2023.61.28>

Mezhov O. G. PARCELLATION OF MEDIA HEADLINES AS A MEANS OF ACTUALIZATION AND PSYCHO-EMOTIONAL IMPACT ON THE READERSHIP

This article comprehensively analyzes the functional manifestations of parcellation in media headlines on the basis of structural, expressive, and communicative-pragmatic syntax. Structural types of parcellated headlines are distinguished. The study elucidates the structural-semantic characteristics and expressive potential of the parcellation of sentence elements in mono-predicative headline constructions. It establishes the semantic-syntactic and pragma-stylistic functions of the parcellations in poly-predicative headline constructions. Moreover, the specifics of creating an expressive effect by combining the parcellation technique with other stylistic devices in headlines are revealed. The research is based on headline constructions selected from the periodicals “Ukrainska Pravda”, “Gazeta po-ukrayinsky”, “Holos Ukrainy”, and “Vysoky Zamok” (2022–2024).

As the examined factual material attests, most media headlines are constructed following the models of simple sentences, which is why the parcellation of sentence components is predominant. Its functional manifestations are determined by the nature of the syntactic linkage between the components of a sentence: a strong link (mutually predictive predication, strong government) does not facilitate the isolation of subjects, predicates, or direct objects, whereas forms of agreement, weak government, and adjacency create conditions for active parcellation of attributes, indirect objects, and adverbials – especially the second and subsequent members of a homogeneous series. Although poly-predicative media headlines occur less frequently, their coordinate or subordinate parts are parcellated quite often. This phenomenon is influenced by the type of semantic-syntactic relation and the conjunction employed. Journalists predominantly parcellate compound coordinate sentences of both additive and contrastive-adversative types, as well as compound subordinate causal sentences. The combination of parcellation with repetition, polysyndeton, amplification, antithesis, homonymy, paronymy, wordplay, ellipsis, omission, or a rhetorical exclamation or question enhances the expressiveness, imagery, and pragmatic impact of the media headline, creating a psycho-emotional effect of unpredictability and shock that captures the recipients’ attention. The investigation of the means of actual segmentation in contemporary media texts is considered a promising area for further research.

Key words: *parcellation, media headline, actualization, expressive syntax, simple sentence, compound sentence, syntactic linkage, sentence member.*